

Klaipėdos
universitetas

Įtraukioji partnerystė klasėje ir mokinių bendruomenėje

Rasa Braslauskienė, Ilona Klanienė

Įtraukioji partnerystė

- Švietimas išgyvena transformacinius pokyčius, tai patvirtina, kad švietimas – tai nuolatinis, nesibaigiantis procesas. Jis apima ne tik vadovėlius ir tradicinius mokymo metodus, bet ir holistinį požiūrį, kuris ugdo ne tik akademinį meistriškumą, bet ir esminių gyvenimo įgūdžių ugdymą.
- Įtraukiančios ir bendradarbiaujančios kultūros pagrindas yra atpažinti ir gerbti turtingą įvairovę, esančią bet kurioje švietimo aplinkoje. *Įvairovės* suvokimas apima ne tik skirtumų pripažinimą, bet ir jų panaudojimą, kuris pagerina bendrą mokinių mokymosi patirtį.

Kuo
mokiniai
skiriasi?

Kuo
mokiniai
panašūs?

Kuo mokiniai skiriasi?

- Poreikiais
- Informacijos priėmimo ir apdorojimo gebėjimais
- Gebėjimais
- Aktyvumu
- Interesais
- Mokymosi tempu
- Sveikata
- Kultūra

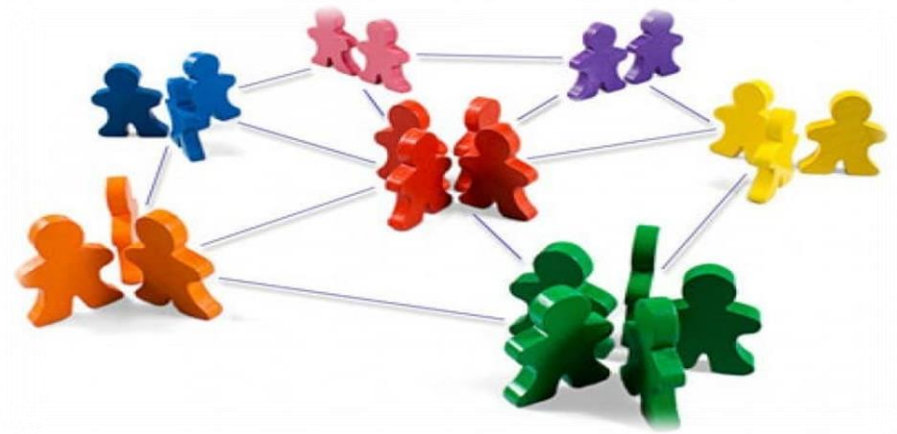
Kokiais bendrais bruožais pasižymi vaikai?

- Noru patirti sėkmę
- Noru būti pripažinti, išklaudyti
- Noru jaustis pilnaverte grupės dalimi
- Suvokimu, atmintimi, gebėjimu išlaikyti dėmesį
- Intelektu
- Emocijomis ar elgesiu.
- Visi naudoja tas pačias kognityvines, motorines ir kitas žmogui būdingas funkcijas.

Panašūs ir skirtingi

Visi mokiniai yra unikalūs, turi ir bendrų bruožų: suvokimą, atmintį, gebėjimą išlaikyti dėmesį, intelektą, emocijas ar elgesį.

Individualūs mokinių intelektinės veiklos skirtumai yra numatomi ugdymo kontekste pagal bendresnius požymius: informacijos suvokimo būdus ir greitį, jos supratimo lygį, mokinių aktyvumą, jų interesus ir kt.

Kaip galėtumėte apibūdinti vidutinį klasės mokinį?

- Turime besimokančių vaikų klasę, kurie yra skirtingi ir iš dalies panašūs, taigi kiekvienas mokosi savitai, turi skirtingus poreikius, pomėgius ir mokosi skirtingais būdais.
- Taigi kiekvienam mokiniui turime sudaryti sąlygas mokytis savitais, labiausiai jo gabumus atskleidžiančiais būdais. Mokytojas turi ne tik parinkti, bet ir skatinti pasirinkti patiems vaikams mokymosi būdą.

KAIP ATPAŽINTI VAIKŲ SKIRTUMUS?

Mokinių pažinimas ir refleksija

1. Kaip mokiniai įsitraukia į mokymosi procesą, kokie būdai, užduotys labiausiai motyvuoja vaiką mokytis?
2. Kaip mokiniai analizuoja naują medžiagą? Kas ją padeda labiau suprasti?
3. Su kokiais iššūkiais susiduria, ir kurie yra įveikiami, skatinantys vaiko pasitikėjimą savimi.
4. Kokių įgūdžių stokoja, ką atlieka savarankiškai, kokius gebėjimus galima panaudoti skiriant kitas užduotis ir t.t.

Filmas apie įvairovę <https://www.youtube.com/watch?v=bDvKnY0g6e4>

INDIVIDUALIŲ UGDYMO SI POREIKIŲ ANALIZĖ

Pokalbiai su tėvais (globėjais, rūpintojais), mokyklos psichologais (-ėmis), socialiniais pedagogais (-ėmis) bei kitais specialistais (-ėmis).

Dokumentų analizė, jei atliktas pedagoginės psichologinės tarnybos įvertinimas.

:Pokalbiai su tėvais (globėjais, rūpintojais), mokyklos psichologais (-ėmis), socialiniais pedagogais (-ėmis) bei kitais specialistais (-ėmis):

- ✓ kokio pobūdžio sunkumus vaikas patiria, kokios to priežastys, kokie vaiko mąstymo ypatumai, kalbos lygmuo, atmintis, dėmesio sukaupimas ir kt.
- ✓ kokie principai padeda vaikui labiau suprasti informaciją, sukaupti dėmesį.
- ✓ kokio pobūdžio pastoliai (turinio derinimas, lankstus tikslų modeliavimas, mokymosi įgūdžių ir strategijų suformavimas, priemonės, žodynai ir kt.) padėtų vaikui mokytis.

Dokumentų analizė, jei atliktas pedagoginės psichologinės tarnybos įvertinimas

- Išsamiai susipažinti su dokumentu ir kokio pobūdžio pagalba siūloma, kokius specialistai išskiria mokinio patiriamus sunkumus ir kokius gebėjimus/stiprybes.
- Susipažinti su vaiko mokymosi silpnybėmis, bet neužsifikuoti ties jomis, jos padės suprasti, kokios pagalbos reikia, o stiprybės padės patirti sėkmę.

Bendravimas su tėvais/globėjais, rūpintojais

- Pirmiausia išklausyti tėvus apie vaiko ugdymo patirtį šeimoje, tai leis geriau suvokti vaiko pomėgius, interesus, mokymosi ypatumus.
- **Diskutuokite**, o ne informuokite tėvus apie vaiko sunkumus. Informavimas skatina tėvų gynybą ir nesudaro galimybes ieškoti efektyvių pagalbos būdų.
- Kalbėtis su tėvais, kaip jūs mokote vaiką, teikiate pagalbą, ko tikėtės iš tėvų, kokie būdai pasiteisino, veiksmingi ir t.t

Mokytojas turi nuolat stebėti visus mokinius per visą ugdymo procesą, stebėjimo etapas niekada nesibaigia. Svarbu pasižymėti pastebėjimus, tai pasitarnaus UDM principų taikymui.

Savo stebėjimais mokytojai (-os) dalykininkai (-ės) gali dalintis tarpusavyje metodinių grupių susirinkimų metu, pateikti stebėjimo rezultatus klasių vadovams (-ėms), pildyti formas internete (pasitelkdami „Google“, „Microsoft Teams“ ar kitas bendrai mokyklose naudojamas platformas).

Pavyzdžiai

Tempas	Kaip patinka veikti?	Būdai	Priemonės	Kita
1 – labai greitas	Vienam	Vaizdinis	Konstruktorius	
2 – greitas	Porose	Grafinis	Knyga	
3 – vidutinis	Grupėse	Garsinis	Diskusijos	
4 – lėtas	Ramioje aplinkoje	Aktyvi veikla	Praktinė veikla	
5 – labai lėtas	Šurmulyje	Reikia pagalbos	Kompiuteriu	
6 – reikia pagalbos				

Išvados

Fiksuokite mokinių darbo tempo įvairovę, veiklos būdus ir kt. – šie duomenys padės jums suplanuoti pamokų veiklas ir organizuoti efektyvų ugdymo procesą.

Būtinai padaryti apibendrinančias išvadas:

tempas greitas, gali būti pagalbininkas kitiems mokiniams.

Pagalba pagal mokinio (-ės) poreikius (paryškinti, mažinti apimtį ir kt.)

Padėtų veikla už širmos, ausinių panaudojimas ir kt.

Mokymosi barjerai yra ugdymo aplinkoje

Ugdymo aplinka suprantama kaip proceso, priemonių ir mokymosi aplinkos visuma. Laikantis nuostatos, jog visi besimokantieji unikalūs ir kad mokymosi skirtumus lemia individualūs poreikiai, susiję ne vien tik su negalia ar specialiaisiais ugdymosi poreikiais, tampa akivaizdu, jog standartinė ugdymo aplinka, modeliuojama vidutinio mokinio (-ės) charakteristikos pagrindu, kuria kliūtis sėkmingai mokytis.

Taigi, negalios situacijoje žmogus atsiduria dėl neprieinamos aplinkos. Visgi barjerų galima išvengti, kai kliūtys panaikinamos. Universalus dizaino principai skatina aplinką kurti taip, kad ji būtų patogi visiems žmonėms.

Barjerai gali būti kelių lygmenų:

SUSIJĘ SU UGDYMOŠI PROCESU

SUSIJĘ SU UGDYMOŠI APLINKA

Mokslininkai ugdymosi barjerus skirsto į tris grupes: įgūdžių, programos ir individualius (Meier, Rossi, 2020 – imta iš knygos *Universalaus dizaino mokymuisi gairės. Mokymosi sėkmės kelias kiekvienam ir kiekvienai*. 2023. Išleido Tūkstantmečio mokyklų programos akademija Europos socialinio fondo agentūroje. Elektroninį leidinio variantą galima rasti interneto svetainėje www.tukstantmeciomokyklos.

1 barjeras susijęs su įgūdžiais

Tai, kai vaikas stokoja įgūdžių, kuriuos jis turi įvaldyti, dažnai tai laikina ir todėl parinkus tinkamus pastolius ir pagalbą, tai yra įveikiama.

Pavyzdys:

- **Iššūkis:** mokinys (-ė) turi bazinių žinių spragą, kuri trukdo sėkmingai plėtoti savo žinias.
- **Pastolių taikymo principai:** reikia papildomo laiko paaiškinti medžiagą, ją įtvirtinti, neteikite naujos medžiagos, jei spraga dar nelikviduota.

2 barjeras – programos

Mokytojas, atsižvelgdamas į ugdytinių įvairovę turi kurti edukacinę aplinką, atsižvelgdamas į ugdytinių įvairovę, klasę, nes daliai vaikų ugdymo turinys ir taikomi metodai ne visuomet yra efektyvūs, tai yra tampa barjerai mokantis.

Pavyzdys:

- **Iššūkis:** jei mokydami vaikus skaityti remsitės tomis pačiomis priemonėmis, pvz. vadovėliais, arba bus daug skaitymo užduočių, tai gali tapti barjeru mokytis skaityti tam tikrų raidos sutrikimų turintiems vaikams.
- **Pastolių taikymo principai:** būtina pamokoje naudoti kelis skirtingus mokymosi būdus, pvz. skaityti tekstą, įrašyti tekstą ir duoti klausytis teksto, kalbėtis su bendramoksliais ir kt. Tikslas vienas – mokytis skaityti, o jam pasiekti galima panaudoti skirtingus metodus.

3 - Individualūs barjerai

Šie barjerai būdingi konkrečiam mokiniui ar mokinei, jie dažnai susiję su individualiais poreikiais, įskaitant susijusius su negalia, mokymosi sutrikimais ar sunkumais.

Pastolių taikymo principai parenkami atsižvelgiant į konkrečius poreikius. Planuodami pastolius šių barjerų įveikai, mokytojai (-os) turėtų atsižvelgti į mokinio ar mokinės veiklos ypatumus ir planuojamos ugdymo veiklos pobūdį bei analizuoti, kas galėtų apsunkti mokymosi procesą.

Pavyzdžiai

Barjerai dėl dėmesio koncentracijos, savireguliacijos, elgesio sunkumų

Iššūkis: mokiniai (-ės) sunkiai sutelkia valingą dėmesį, išsiblaško dėl menkiausių aplinkos dirgiklių, praranda nuoseklumą siekdami užsibrėžtų tikslų, yra labai judrūs, neištveria viso pamokos laiko susitelkę į mokymosi veiklą, impulsyviai reaguoja į aplinką. Vaikams, turintiems autizmo spektro sutrikimą, sunku priimti pokyčius dienos rutinoje arba aplinkoje, į juos reaguoja audringai.

Pastoliai: jei vaiką blaško pašaliniai garsai klasėje, paskatinkite užsidėti triukšmą izoliuojančias ausines, jei susikaupti darbui trukdo kitų mokinių veikla, leiskite atlikti užduotį sėdint už širmos ir pan.

Pastolių taikymo principai

- Jeigu pastebite, jog vaikas juda, dairosi į šalis, negali ramiai sėdėti prie stalo ir dirbti, leiskite pavaikščioti arba atsisėsti ant balansinės kėdutės ar gimnastikos kamuolio.
- Išlaikyti mokinių dėmesį, atliekant paskirtas užduotis, gali padėti prieš klasę ekrane matomas internetinis laikmatis, kuris rodo užduočiai atlikti skirto laiko likutį. Vaikai nukreips dėmesį nuo klasės aplinkos siedami laiko limitą su savo darbu.
- Ramią mokymosi aplinką autizmo spektro sutrikimą turinčiam vaikui sukursite kartu su juo aptardami dienos tvarkę ir pažymėdami ją komunikacijos kortelėmis.
- Mokytojas, atsižvelgdamas į vaiko poreikius, planuoja veiklą klasėje, pvz., nuspręsti, kur jam geriausia sėdėti, kokius jo dėmesį blaškančius veiksnius būtų geriausia pašalinti ir t. t

Technologijų pažanga gali pagerinti mokinių, ypač turinčių mokymosi sunkumų, įtrauktį

Informacinės technologijos skatina didesnę įtrauktumą mokantis įvairių dalykų, leidžia lanksčiau personalizuoti mokymąsi, vaikai, padedami pedagogo gali nusistatyti, kaip mokytis, koku tempu ir pan. Tokiu būdu mokydami vaikai nejaučia įtampos kaip tradicinėje klasėje konkuruojant su bendramoksliais.

Mokytojas technologijų pagalbą gali įtraukti visus mokinius į mokymąsi, nes tradicinėje pamokoje dažniausiai aktyvūs būna labai gerai besimokantys mokiniai, drąsesni, o dalis bijo kalbėti prieš klasę. Technologijos padeda ir pačiam mokiniui gilintis į savo mokymąsi, suprasti sunkumus, atkakliai mokytis įveikiant iškilusius iššūkius (Girdzijauskienė, Norvilienė ir kt., 2022)

Pasidalinkite gerą patirtimi, kaip įveikiate įvairius barjerus?

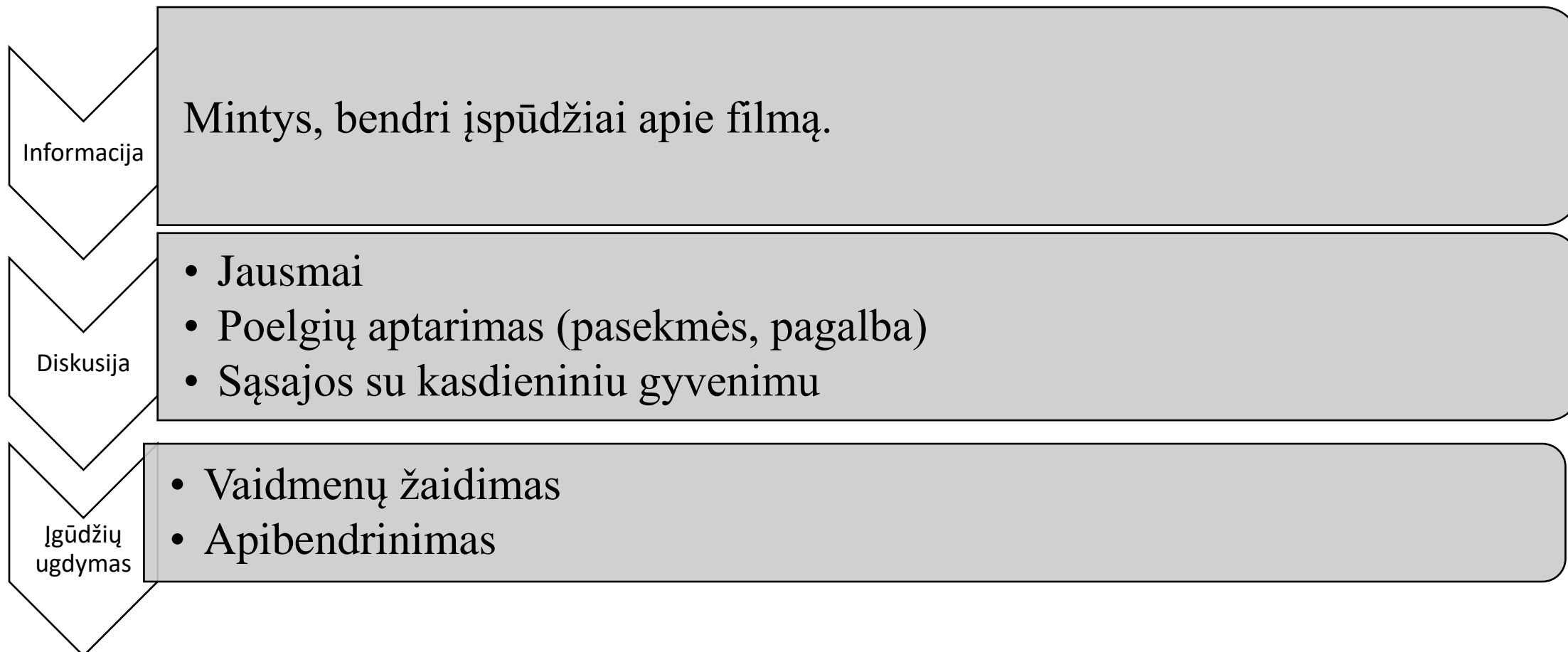
Užduotis

Pasirinkite vieną animacinį filmuką ir sugalvokite klausimus, kurie padėtų kalbėtis su vaikais ir tėvais apie kitoniškumą ir su tuo susijusius barjerus, kaip galima juos įveikti:

Filmai apie kitoniškumą:

- https://www.youtube.com/watch?v=mAAwGf_FZDc Pažink negalią - PAUKŠČIAI
- <https://www.youtube.com/watch?v=-ypfTZdWJxo&t=82s> Pažink negalią - TOMAS
- <https://www.youtube.com/watch?v=v67uOMRcxhU> Pažink negalią - TADAS
- <https://www.youtube.com/watch?v=JqxUuC6UGrI> Pažink negalią - RASA IR JUSTĖ
- https://www.youtube.com/watch?v=czH_Is0H_8A Pažink negalią – AKVILĖ

Filmo aptarimas:

Kas svarbu:

Planuodami pamoką turite apsvarstyti visų mokinių mokymosi ypatumus ir numatyti galimus barjerus, susijusius su:

- Keliamais mokymosi tikslais
- Numatytais mokymosi būdais ir priemonėmis
- Planuojamais naujos medžiagos analizavimo būdais
- Taikomais pasiekimų vertinimo būdais
- Mokymosi aplinka, bendravimo ir bendradarbiavimo galimybėmis.

Naudota literatūra

- *Universalaus dizaino mokymuisi gairės. Mokymosi sėkmės kelias kiekvienam ir kiekvienai.* 2023. Išleido Tūkstantmečio mokyklų programos akademija Europos socialinio fondo agentūroje. Elektroninį leidinio variantą galima rasti interneto svetainėje www.tukstantmeciomokyklos.
- KAIP PADĖTI VAIKUI, TURINČIAM AUTIZMO SPEKTRO SUTRIKIMŲ? 2019. Leidinį rengė Lijana Navickienė, Viktorija Piščalkienė, Laima Mikulėnaitė, Loreta Grikainienė, Jura Tender, Miglė Bukauskaitė, Urtis Šulinskas, Gintarė Šatė. © Lietuvos Respublikos švietimo, mokslo ir sporto ministerija © Ugdymo plėtotės centras.
- <https://jzum.lt/wp-content/uploads/2023/05/Elektroninis-leidinys-%E2%80%9EBe-streso-%E2%80%93-zingsnis-itraukiojo-ugdymo-link.-Patarimai-pedagogams-itraukiojo-ugdymo-temomis.pdf>
- Girdzijauskienė, Norvilienė, Šmitienė, Rupšienė ir kt. 2022. Mokinių išitraukimo į mokymąsi naudojant skaitmenines priemones stiprinimas. [Acta Paedagogica Vilnensia](#). Vol. 49, pp. 115–130 DOI: <https://doi.org/10.15388/ActPaed.2022.49.8>
- A.Kiselienė. Skaitymo mokymas. Prieiga per internetą: http://www.lietuviunamai.vilnius.lm.lt/index_files/kiseliene_skaitymo_mokymas.pdf